

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

ג.

עין משפט נר מצוה

א ז מ"י פ"ב מהל' עינים הלכו ו קמג שס טו ט"ע י"ד ס"י קפא טע"ף יא:

ח ב מ"י פ"א מהל' שבעות הלכה א ז טו ט"ע י"ד ס"י רלו טע"ף ז:

ט ג מ"י פ"א מהל' שבעות הלכה א ז טו ט"ע י"ד ס"י רלו טע"ף ז:

י ד מ"י פ"ב ופ"ג מהל' שבת סמו לאין סה טו ט"ע י"ד ס"י שמו:

יא ה מ"י פ"א מהל' טומאת נרעת ה"ז ז:

רבינו הגאון

על הזקן שתיים והן שתיים שהן ארבע כדתי שתיים מיכן ושתיים מיכן ואחת מלמטה חרא ומיחייב עולה תרתי תנא נמי בהרה שבועות שתיים שהן ארבע ואידי דתנא שבועות תנא נמי ידיעות הטומאה בדפרשה אחת כתיב ותרוייהו בקרבן עולה ויורד נהנה. אם עשיר כתיב כשהוא או שיעיר ואם לאו שתי תורים או שני בני יונה. ואידי דתנא נמי תנא נמי יציאות השבת ומראות נגעים דמיינן להו. ואידי דתנא נמי ידיעות הטומאה הויין דידהו מעט פסיק שרי להו ודורו שבעות: שבועה אשכח ושללא אוכל שאכלתי ושללא אכלתי. ונה שתיים להבא ושתיים לשיעור. ידיעות הטומאה ולא ידע הקדש ולא המקדש או ידע ידיעות הקדש והמקדש ולא ידע הטומאה הרי אלו שתיים שהן ד'. וכן הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית הרי אלו יציאות שתיים שהן ארבע. ומקשינן מי מנתי' או ר' ישמעאל קשיא שבועות. ודחין בפ"ג ר' ישמעאל אומר אינו [תייב] אלא על העדות שאמר להרע או להטיב ואין אוקימנא למנתי' שאכלתי ושללא אכלתי שהוא לעבר. אי ר' עקיבא קשיא ידיעות. על העלם בסוף פ"ב ר' עקיבא אומר על העלם טומאה חייב ואינו חייב ואין העלם מקדש. ואין אוקימנא למנתי' על העלם זה וזה. ופרקינן איבעית תימא ר' ישמעאל. לעולם ארבע הן ומתן לחיוב והן שלא אוכל ושאוכל. ומתן לפטור שאכלתי ושללא אכלתי. ואיבעית תימא ר' עקיבא מהן לחיוב ומתן לפטור:

ועל הזקן שתיים מבאין. נראה דמשמית ונשחת שניהם חייבין כמו בהקפת הראש דלמחר צ"ב ז' זורים (מ"ד דף נז: ושם) אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואע"ג דהתם דריש מדמכתיב לא תקיפו לשון רבים וזקן כתיב לא משמית לשון יחיד הא כתיב נמי צבנהים לא יגלחו לשון רבים וילפינן מהדדי לענין גילוח שיש צו השחתה צפרק צ' זורים (שם דף נח:)

וצג"ש דפאת פאת ילפינן מהדדי צפ"ק דקדושין (דף לה: ושם) וזהו דלמחר תניא צמוספתא [פ"ג] דמכות המשמית פאת זקנו של חזירו שניהם חייבין ואסור לישאל להניח לנכרי להקיף ראשו ולהשחית זקנו דלא אמר רב הונא צפ"ב ז' זורים (מ"ד דף נז:). המקיף את הקטן חייב וה"ה איפכא ללא מקיש מקיף לניקף וואע"ג דהתם פליג עליה רב אלף בר אבהו משום דכתיב לא תקיפו אחד המקיף ואחד הניקף משמע ואתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב ומשמע התם דלרצ אלף בר אבהו אפי' איסורא דרצנן ליכא מדקאמר ליה לרב הונא צינן הקטנים לדין מאן מגלח להו א"ל חובה משמע דלדידיה ניחא דשרי אפי' לאיש אין הלכה כרב אלף דסתמא דהש"ס צפרק א' דצבא מליעא (דף י:). כרב הונא דקאמר איכא צינייהו איש דלמחר לאשה תקיף לי קטן דללישא דתלי צבא חיובא הכא אשה לאו צת חיובא היא מיחייב שולח משמע דאי מקיף ליה גדול מיחייב ועוד נראה דאפי' רב אלף מתייב היכא דניקף צב חיובא אע"ג דמקיף לאו צב חיובא ולא פטר אלף היכא דניקף לאו צב חיובא הוא מדלא קאמר איש דלמחר לקטן או לנכרי חקיף לי גדול והוי נפקותא לרב

הא דלמחר רחיה דלמחר ציבמות (דף ה: ושם) דלתי עשה דמזורע ודחי לאו דהקפה מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודו דאסור ע"י אשה ונכרי דאי שרי לרב אלף אמאי דחי הא אפטר לקיים שיהיה דיש לנחות דאצטרין קרא למימר דחייב היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי או קטן מדכתיב למימר צפ' שילוח הקן (חולין דף קמא). דלתי עשה דמזורע ודחי עשה דשילוח הקן ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר אבל יש להביא רחיה מפ' צ' זורים (מ"ד דף נז:). דקאמר ודלמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה ומשני שמואל צבשה וקטן ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש שמה הקפה מדלא אוקי בגדול והשתא אי שרי לרב אלף כי מקיף ליה לאו צב חיובא אכתיב תקשי ליה ולוקמה בגדול ויקיפו לאו צב חיובא דהא שמואל כרב אלף ס"ל מדשרי להקיף צבשה וקטן ומשמע דמקיף צב חיובא הוא דלא פירש צבשה וקטן ומגלח להו אשה וקטן: **חדא** דמיחייב ע"ה תרתי. בהתראה אחת איירי וצגילוח צבת אחת או צוה אחר זה מן כדי ליצור דלא מ"ל אישמתיין דאי צבמה התראות לא הוה פליג ר' אליעזר צפ' צבתא דמכות (דף ב:). דלמחר אס נטלן כולן כחתיב אינו חייב צבת אחת ואע"ג דהתם מנכרי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה הכא לא נריך קרא דפאות מלקותו ור' אליעזר לית ליה מחלוקת **גב** הדרה כתיבי ודמיינן אהרדי. צנועמא דכתיבי גבי הדדי סגי כדלמחר צמס' נדרים (דף ג:). וא"ת גבי מראות נגעים ליתני כולהו דדמיינן אהרדי צקרנן עולה ויורד ו"ל דליתיה דלית דלות וא"ת מ"מ ליתני צמתימין קודם יציאות שבת כיון דליתא דלות ודמי טפי לשבועות ו"ל דהני לכפר והני להכשיר: **פתח** בשבועות ומפרש ידיעות. וליכא למימר דמינה דסליק מפרש צרישא דהא ממראות נגעים קא סליק: **אידי** דוהורן מי"ייהו. אע"ג דנפשי מלייהו משבועות צטוי דצדיעות איכא תרי פרכי קמאי ומשבועות צטוי ליכא אלף פרק ג' מ"מ מילי דכל שבועות נפישין טפי שבועות צטוי שבועות העדות ושבועות הפקדון ושבועות הדיינין:

והדר תני שבועות. אע"ג דלא דמי ידיעות מפרש מילי ידיעות צרישא והדר תני שתיים שהן ארבע צרישא: **שהן ארבע אב"תי ו"א אב"תי**. וא"ת ומה דוחקיה לפרושי הכי דהשתא קשיא ליה צמון אי ר' ישמעאל האמר אינו חייב כו' לימא שהן ארבע אורוק ולא אורוק ומתקמא מתנייתין שפיר כו' ישמעאל ו"ל דצפ"ג (לקמן דף טז:). כהדיא תנן שהן ארבע אכלתי ולא אכלתי והיא מתנייתין קיימא לפרושי מתנייתין דהכא ואין להקשות דליתני שתיים שהן שמונה אורוק ולא אורוק ורקמי ולא ורקמי דלא תני אלף דבר וחילופו כדפירש צנועמא צמתימין: **א** ר' ישמעאל הא אומר אין חייב כו'. וא"ת תקשי ליה נמי ידיעות דמתנייתין צעיא ידיעה בתחלה כדתנן כל שיש צה ידיעה בתחלה כו' ור' ישמעאל לא צעי ידיעה בתחלה כדמוכח צפירקין (דף טז:). דקאמר לר' ישמעאל אין צה ידיעה בתחלה ויש צה ידיעה צסוף צב קרבן הוא ואמר נמי צספ"צ (לקמן דף טז:). הא מני ר' ישמעאל הוא דלא צעי ידיעה בתחלה ו"ל דמדיעות לא צעי למיפוך דהמ"ל ידיעה דמתני' היינו ידיעה צית רבו ור' ישמעאל סבר לה כרבי דלמחר ידיעה צית רבו שמה ידיעה כדלמחר צירושלמי ר' ישמעאל כרבי ורבי כו' ישמעאל אע"ג דגמ' דידן פליג אירושלמי וסבר דתי' ישמעאל לא צעי ידיעה בתחלה אפי' ידיעה צית רבו מדלא מוקי לקמן דחילוף מפרש צתני צה ידיעה בתחלה אפי' ידיעה צית רבו משמע דלעולם צב קרבן הוא אפי' אין צו ידיעה בתחלה כלל וכן משמע צפ"צ (לקמן דף יד: ושם) דעני ר' ירמיה צן צבל שאלה לא"י ועלמס ממנו מקום מקדש מהו וקאמר אי אליבא דר' ישמעאל הא לא צעי ידיעה בתחלה ומסקי דרבי אליבא דרבי דעני ידיעה צית רבו משמע דר' ישמעאל לא צעי ידיעה כלל בתחלה מ"מ השתא אי הוה מצי אתיא מתנייתין כו' ישמעאל נימא דודאי צעי ר' ישמעאל ידיעה צית רבו אבל לפי האמת דמתנייתין אתיא כרבי אמרי' דר' ישמעאל לא צעי ידיעה בתחלה כלל דלא מנינו תנא דסבר דהוי ידיעה צית רבו ידיעה צית רבו וימיהו מתנייתין דצ"צ (שם). דקאי לפרושי פירקין משמע קמת דעני ידיעה גמורה דקמי' נטומא וידע משמע שהידיעה היא אחר שנטומא דהיא ידיעה הטומאה לאפוקי ידיעה צית רבו דהיא קודם הטומאה ונראה דמדיעות לא מני למיפוך שהיה יכול לדחוק ולתרוץ כדקאמר התם"י מקראי לית ליה מגמרא אית ליה: **בהן** לחיוב מהן לפטור. אהאי סינויא ואשינויא דמלקות ה"מ למיפוך מסיפא דמוכח דמתני' לענין חיוב קרבן וא"ת צשלמא כי מוקי לה כו' ישמעאל דאע"ג דאינו חייב אלף על העדות מ"מ שפיר תני צהו שהן ארבע הוהיל וקעביד איסורא צמוזד אבל כי מוקי כו' עקיבא אמאי תני ליה כלל כיון דשוגג הוא ולא מייתי קרבן ו"ל דמ"מ חשבי צהו שפיר שהן ארבע הוהיל וקעביד איסורא צשוגג: הא

ועל הזקן שתיים. מכל כד צ' זעמים לפי שהלחי רחצ כנגד הזעמים ויש לכל דבר רחצ קנה לשני זדדין צראשו: וא' מלמטה. צנסטר שהלחיים מוחזקין שם והעטס קר מלמטה צנסטר שקורין מוטוין צלע"ז: **חדא**. אזהרה דמיחייב עליה תרתי היינו דומיא דשתיים שהן ארבע: **לכולהו**. כל צ' שהן ד' שמאל שגאס כאן: **ודמיינן להדדי צקרנן עולה ויורד**. צהא דמיינן להדדי ששתייהן עולה ויורד: **ומפרש ידיעות**. דקמני את שיש צה ידיעה וכו' ופריש כולה מתני' מילי ידיעות טומאה ושצקניהו למלתא דשבועות: **דווערין מילייהו**. שני פרכים אלו הראשונים: **שרי להו**. מתיר אותן. כלומר מתיר התנא עלמנו מהן ונפטר מהן תחלה: **שבועות שתיים וכו'**. פרישית לכוליה צמתימין: **ידיעות טומאה קדש**. שבעלמא ממנו טומאה ואכל קדש: **וידיעות טומאה דמקדש**. ידיעות שבעלמא ממנו ידיעה טומאה ונכנס למקדש: **ידיעה קדש**. שבעלמא ממנו ידיעה קדש וסבור שאין זה קדש ומתחלה ידע: **הואלה דעני העומד צפון: והואלה דצנל הבית**. העומד צפון: **שגאס וצרת**. אבל ספחת אינו שם נגע אלף שם מולדה כדמפרש לקמן (דף נ:). צפרקין: אינו חייב קרבן: **אלף על העמידה**. דדייק להרע או להטיב צקרנן צפ"ג: **ו** ואי רבי עקיבא האמר כו'. צמתימין צפרק שני ומתימין קמני שהן ארבע: מה

לעני רש"י
מ"טנ"ז. סנטר

מוסף רש"י
ועל הזקן שתיים מיכן ושתיים מיכן. תמס פאת ט' לו זקן, אחד למטה מן הארון, מקום שלמי התמון יולא ומתפרד שם, ושם נקרא פאה צבחו של לוי שבוטל לחוק ששם מתחלה הזקן וכל פיה שמעלה עד הדיעה צבלל פאת הראש היא, ושתי השבועות כל אחד מהן לטוף הלוי נקרא פאה ואחת מלמטה. שיער צפון השבועות צבמעט הקטור שלעיות מנתי' (מכות ב:). שתיים שאוכל ושללא אוכל. הן שתיים המושבות, דכתיב להרע או להטיב, דמשמע להבא, ולא אוכל להרע, אוכל להטיב, שהן ארבע אכלתי ושללא אכלתי. הן שתיים הטומאות מנתי' חכמים, כדילף לה ר"ע לקמן (כה). מריבו חכמו (לקמן יט:).

אלא על העתיד לבוא אי ר' עקיבא האמר ר' עקיבא איבעית אימא רבי ישמעאל איבעית אימא ר' עקיבא איבעית אימא רבי ישמעאל מהן לחיוב ומהן לפטור ואיבעית אימא רבי עקיבא מהן לחיוב ומהן לפטור

אדם ויש לדחות משום דלרב הונא דלא מקיש מקיף לניקף לא יניח גדול להקיף עלמנו ונכרי אין להביא רחיה דלמחר ציבמות (דף ה: ושם) דלתי עשה דמזורע ודחי לאו דהקפה מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודו דאסור ע"י אשה ונכרי דאי שרי לרב אלף אמאי דחי הא אפטר לקיים שיהיה דיש לנחות דאצטרין קרא למימר דחייב היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי או קטן מדכתיב למימר צפ' שילוח הקן (חולין דף קמא). דלתי עשה דמזורע ודחי עשה דשילוח הקן ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר אבל יש להביא רחיה מפ' צ' זורים (מ"ד דף נז:). דקאמר ודלמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה ומשני שמואל צבשה וקטן ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש שמה הקפה מדלא אוקי בגדול והשתא אי שרי לרב אלף כי מקיף ליה לאו צב חיובא אכתיב תקשי ליה ולוקמה בגדול ויקיפו לאו צב חיובא דהא שמואל כרב אלף ס"ל מדשרי להקיף צבשה וקטן ומשמע דמקיף צב חיובא הוא דלא פירש צבשה וקטן ומגלח להו אשה וקטן: **חדא** דמיחייב ע"ה תרתי. בהתראה אחת איירי וצגילוח צבת אחת או צוה אחר זה מן כדי ליצור דלא מ"ל אישמתיין דאי צבמה התראות לא הוה פליג ר' אליעזר צפ' צבתא דמכות (דף ב:). דלמחר אס נטלן כולן כחתיב אינו חייב צבת אחת ואע"ג דהתם מנכרי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה הכא לא נריך קרא דפאות מלקותו ור' אליעזר לית ליה מחלוקת **גב** הדרה כתיבי ודמיינן אהרדי. צנועמא דכתיבי גבי הדדי סגי כדלמחר צמס' נדרים (דף ג:). וא"ת גבי מראות נגעים ליתני כולהו דדמיינן אהרדי צקרנן עולה ויורד ו"ל דליתיה דלית דלות וא"ת מ"מ ליתני צמתימין קודם יציאות שבת כיון דליתא דלות ודמי טפי לשבועות ו"ל דהני לכפר והני להכשיר: **פתח** בשבועות ומפרש ידיעות. וליכא למימר דמינה דסליק מפרש צרישא דהא ממראות נגעים קא סליק: **אידי** דוהורן מי"ייהו. אע"ג דנפשי מלייהו משבועות צטוי דצדיעות איכא תרי פרכי קמאי ומשבועות צטוי ליכא אלף פרק ג' מ"מ מילי דכל שבועות נפישין טפי שבועות צטוי שבועות העדות ושבועות הפקדון ושבועות הדיינין: